

2022

Utvärdering av programmet NU

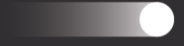
Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling

Utvärdering av programmet NU

KK-STIFTELSEN 2022

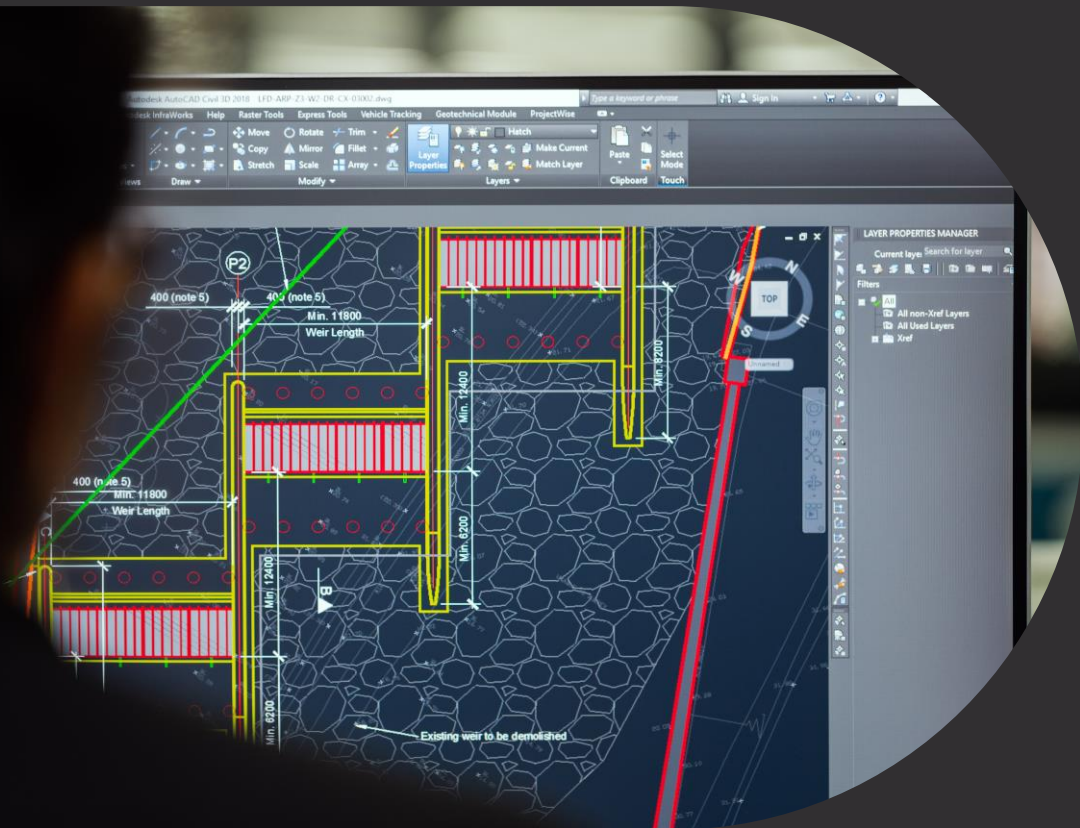
Dnr 20220031A ISBN 978-91-519-1873-0

Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling/The Knowledge Foundation
Kungsträdgårdsgatan 18
111 47 Stockholm

Resultatutvärdering NU

08.08.22

KK-stiftelsen är en finansiär med uppdrag att stärka Sveriges konkurrenskraft. Stiftelsen finansierar forskning och kompetensutveckling vid Sveriges högskolor och nya universitet när den sker i samverkan med näringslivet. Målet är att bygga starka profilerade kunskapsmiljöer som samproducerar forskning och utbildning med näringslivet. KK-stiftelsens stödformer bidrar på olika sätt till att miljöer långsiktigt kan etablera och upprätthålla en stark nationell och internationell vetenskaplig eller konstnärlig position som också utgör ett profilområde för lärosätet.

Sedan knappt tio år tillbaka erbjuder stiftelsen programmet Nätbaserad Utbildning för internationell positionering (programmet NU). NU ger lärosäten möjlighet att utveckla och genomföra nätbaserade kurser på avancerad nivå och/eller forskarnivå tillsammans med företag och samtidigt utveckla den pedagogiska kompetensen. Ambitionen är att skapa spetskurser som sticker ut i den internationella konkurrensen. Genom att satsa på internationalisering kan nya kontakter och samarbeten på internationell nivå uppstå som i sin tur kan leda till utveckling av forsknings- och utbildningsmiljön.

En central del av programmet NU är att insatserna ska svara mot näringslivets behov. Genom att kurserna utformas i samverkan med företag säkras näringslivsrelevansen och förutsättningarna för en god kompetensförsörjning i näringslivet stärks, något som i sin tur förväntas bidra till företagets utveckling och långsiktiga konkurrensförmåga. Det innebär också en möjlighet för näringslivet att stärka relationerna med lärosätet och på så vis etablera en plattform för framtida samarbete inom såväl forskning som utbildning.

När programmet upprättades var den digitala mognaden hos landets lärosäten lägre än vad den är idag. KK-stiftelsen, och många med oss, var av uppfattningen att svenska lärosäten riskerade att bli förbisprungna i den internationella konkurrensen och att det fanns ett behov att utveckla metoder och kompetens för nätbaserad undervisning. Med detta fanns det också en tanke att utvecklingen som skedde inom ramen för projekten även skulle få en positiv påverkan på de deltagande lärosätenas övriga undervisning.

Föreliggande rapport är resultatet av den resultatutvärdering som DAMVAD Analytics genomfört under december 2021 till april 2022 av programmet NU (avseende åren 2013–2021). Utvärderingen har genomförts på uppdrag av KK-stiftelsen. Författare av rapporten är Torben Bundgaard Val, Daniel Ekström och Jesper Johannesson. Författarna är ansvariga för innehållet i rapporten och slutsatserna utgör inte stiftelsens officiella ståndpunkt.

Vi vill också tacka alla som deltagit i utvärderingen.

Stockholm 2022-06-01

Eva Schelin, KK-stiftelsens VD

For information on obtaining additional copies, permission to reprint or translate this work, and all other correspondence. Please contact Damvad Analytics A/S

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
1 Introduktion	8
2 Metod	9
3 Utvärdering	10
3.1 Bakgrund	10
3.2 Måluppfyllelse	15
3.3 Relevans	18
3.4 Bieffekter	23
3.5 Bärkraftighet	26
3.6 Kontrafaktisk ansats	30
4 Rekommendationer	32
5 Appendix	35
5.1 Effektlogik	35
5.2 Intervjupersoner	36

Sammanfattning

Resultatutvärderingen har genomförts genom att studera samtliga 24 beviljade NU-projekt samt genom fallstudier djupstudera sex NU-projekt och ett planeringsbidrag som fått finansiering under perioden 2013–2021. Därutöver har en analys av tre ansökningar som inte beviljats finansiering genomförts för att möjliggöra en kontrafaktisk ansats.

Bakgrund

För programmet NU är målet att lärosätet tillsammans med företag utvecklar och genomför nätbaserade kurser på avancerad nivå och/eller forskarnivå som adresserar kompetensbehov i näringslivet och som positionerar lärosätets utbildningsutbud internationellt. Målet är också att stärka lärosätets digitala utbildningsformer. Programmet NU syftar specifikt till att bidra till internationell profilering och positionering av lärosätets starka forsknings- och utbildningsmiljöer.

Under perioden 2013–2022 beviljades totalt 24 projekt finansiering, varav 7 är planeringsbidrag. Totalt 28 ansökningar har under samma period fått avslag. Ett genomsnittligt NU-projekt pågår i 2,5 år och beviljas finansiering på 3,3 miljoner kronor. NU-projekten har i huvudsak utvecklats inom teknikvetenskapliga ämnesområden och totalt har 70 unika företag deltagit i projekten, varav flera av företagen har deltagit i fler än ett projekt. De deltagande företagen har generellt varit stora – över sju av tio företag har haft fler än 50 anställda och en omsättning på över 50 miljoner vid tidpunkt för deltagandet.

Inom de slumpmässigt utvalda projekten har även uppgifter om antal personer som genomgått utbildningarna samt hur många högskolepoäng som har examinerats samlats in. Totalt har 890 personer genomgått utbildningar utvecklade inom ramen för dessa sex NU-projekt, från vilka 4950 högskolepoäng har examinerats. Kurserna inom ett av de utvalda NU-projekten har genomförts som MOOCs (Massive Open Online Courses) utan krav på registrering varför uppgifter om antal personer som genomgått dessa utbildningar och antal högskolepoäng som har examinerats saknas från detta projekt.

Måluppfyllelse

Samtliga undersökta NU-projekt har utvecklat och genomfört nätbaserade kurser på avancerad nivå eller forskarnivå tillsammans med företag. Lärosätena har dessutom i hög grad stärkt sina digitala utbildningsformer som ett resultat av projekten och upplever att de tack vare NU-projekten stod väl rustade under pandemin. Inom ramen för digitala utbildningsformer ligger både ren pedagogisk utveckling i form av nya arbetssätt och ökad användning av nya tekniska hjälpmedel såsom digitala läroplattformar och labbundervisning.

Däremot har lärosätena haft svårt att positionera utbildningsutbudet internationellt. Lärosätena upplever en inneboende utmaning med att uppnå programmet NU:s målsättning om internationell positionering och samtidigt utveckla och genomföra nätbaserade kurser tillsammans med företag som adresserar kompetensbehov i näringslivet.

Relevans

Näringslivets främsta behov av kontinuerlig kompetensutveckling av personal har uppfyllts genom de utvecklade kurserna inom ramen för NU-projekten. Företagen har i huvudsak involverats i projekten för att säkerställa att kurserna fyller ett kompetensförsörjningsbehov. Projekten har fokuserat på att adressera näringslivets kompetensbehov på bekostnad av en internationell positionering av utbildningsutbudet. Ämnesområdesmässigt har kurserna inte kompletterat lärosätenas övriga utbud inom utbildning - däremot har det digitala formatet och satsningen på yrkesverksamma kompletterat många av lärosätenas övriga utbildningsformat- och utbud.

Lärosätena upplever inte att KK-stiftelsen har erbjudit något uppföljningssystem utöver inrapporteringen av slutrapporten. Programmet NU uppfattas som ett relativt kort och litet program varför ytterligare uppföljningar i form av halvtidsrapporteringar inte anses vara lämpliga i syfte att öka kvaliteten. Däremot efterfrågas anordnade träffar med de andra projekten för erfarenhetsutbyte och kvalitetsökning under projektens genomförande.

Bieffekter

De genomförda projekten har påverkat andra utbildningar i form av lärdomar om användning av digitala verktyg och kursutveckling. Trots NU-programmets utformning och fokus på utveckling av utbildning till viss del riktad mot yrkesverksamma uppger lärosätena att NU i större utsträckning än väntat öppnat upp lärosätenas ögon för denna typ av kompetensutveckling och livslångt lärande.

Bärkraftighet

Samtliga undersökta utbildningar bedrivs fortfarande idag, om än i något utvecklade och uppdaterade versioner. Även projektresultat i form av digitala utbildningsformer och näringslivssamarbeten lever kvar. Projektledarna anser att den huvudsakliga förutsättningen som behöver vara på plats på lärosätet för att säkra bärkraftighet är en tydlig plan som tar hänsyn till de eventuella utmaningar som projektet kan komma att möta inom lärosätet och i samarbetet med externa aktörer, samt förankring av projektet på lärosätets ledningsnivå.

För att främja projektens bärkraftighet önskar projektledarna att KK-stiftelsen skulle kunna erbjuda ytterligare stöttning i form av finansiering eller kunskapspridning (best practice) och guidning i hur lärosätena bör arbeta för att säkerställa att projekten integreras i lärosätenas mer långsiktiga satsningar.

Kontrafaktisk ansats

Lärosätena som beviljats stöd hade inte utvecklat liknande insatser utan KK-stiftelsens stöd. Samtliga lärosäten upplever att stödet från KK-stiftelsen gav dem nya möjligheter och fungerade som en utvecklingskatalysator. Flera lärosäten upplever även att de inte skulle haft samma möjlighet till fokusering på utbildning av yrkesverksamma utan de extra resurserna.

För de tre undersökta projektansökningar som fick avslag har KK-stiftelsens finansiering varit direkt avgörande för att två av projekten skulle kunnat startats upp. Endast ett av tre undersökta avslagna projektansökningar har realiserats utan stödet.

Rekommendationer

- **Omformulera syfte och mål med programmet NU eller överväg att integrera med programmet Expertkompetens**

Vi rekommenderar att syfte och mål med programmet NU omformuleras för att hantera den inneboende utmaningen med att uppnå programmets målsättning om internationell positionering av utbildningsutbudet och samtidigt leva upp till KK-stiftelsens uppdrag att stärka svensk konkurrenskraft. KK-stiftelsen bör samtidigt som programmet NU:s syfte och mål ses över även formulera vilken roll programmet NU ska fylla i KK-stiftelsens finansieringsutbud. En möjlig lösning är att lägga ned programmet NU och i stället utöka budget för programmet Expertkompetens som redan idag uppfattas som ett snarlikt program av lärosätena. För att särskilja NU från Expertkompetens är en annan lösning att omformulera NU:s syfte till att tydligt fokusera på att utveckla anpassade digitala utbildningsformer som hjälper lärosätena att gå från basic practice till best practice, samtidigt som kravet på internationalisering stryks.

Oavsett om programmet NU lever kvar i sin nuvarande form, omformuleras eller integreras in i ett annat program rekommenderar vi fyra åtgärder för att öka kvaliteten på projektgenomförande och framtida projektutvärderingar:

- **Lyft fram fokus på långsiktighet och förankring på lärosätenas ledningsnivå**
- **Systematisera informationsinsamling från lärosätena i ansökan och slutrapport**
- **Öka fokus på effektuppföljning**
- **Uppmuntra och möjliggör kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan NU-projekt**

1 Introduktion

Syftet med alla KK-stiftelsens programformer är att bygga starka forsknings- och utbildningsmiljöer med relevans för näringslivet. För programmet NU är målet att lärosätet tillsammans med företag utvecklar och genomför nätbaserade kurser på avancerad nivå och/eller forskarnivå som adresserar kompetensbehov i näringslivet och som positionerar lärosätets utbildningsutbud internationellt. Målet är också att stärka lärosätets digitala utbildningsformer. Programmet NU syftar specifikt till att bidra till internationell profilering och positionering av lärosätets starka forsknings- och utbildningsmiljöer.

Programmet upprättades mot bakgrund att utveckla fler nätbaserade kurser på avancerad nivå där Sverige, enligt intervjuer med KK-stiftelsen, låg efter jämfört med andra länder. Inspiration till programmet togs främst från från SPOCs (small private online courses) snarare än MOOCs (massive open online courses). Detta i kombination med KK-stiftelsens uppdrag att främja informationsteknik la grunden för programmet NU.¹ Programmet startades först upp som en form av testprojekt med namnet *It i högre utbildning*. När programmet sedan ombildades till NU 2014–2015 blev också det internationella perspektivet tydligare i utlysningstexterna, från att i princip inte funnits med i utlysningarna för IT i högre utbildning. Denna uppdatering hängde samman med KK-stiftelsens förändrade arbetssätt att stötta utvecklingen av kompletta miljöer vid lärosätena.

Under perioden 2013–2022 som IT i högre utbildning/NU har existerat har totalt 24 projekt beviljats finansiering, varav 7 är planeringsbidrag. Totalt 28 ansökningar har fått avslag. Ett genomsnittligt NU-projekt pågår i 2,5 år och beviljas finansiering på 3,3 miljoner kronor.² Inom ramen för denna utvärdering har fallstudier genomförts på sex NU-projekt och ett planeringsbidrag som slumpmässigt har valts ut. I tabellen nedan presenteras projekten.

Lärosäte	NU-projektet
Högskolan Väst	MERIT (2013)
Mälardalens universitet	Blandat lärande i innovationsforskning (2015)
Mälardalens universitet	Planeringsbidrag NU 16 (2016)
Högskolan i Halmstad	Nätbaserad utbildning för internationell positionering – InPACT (2017)
Mittuniversitet	Flexibel Master-by-Research (2017)
Karlstads universitet	WISR 16 – web-based courses for international positioning of strategic research groups (2017)
Mälardalens universitet	Framtida nätbaserade utbildningar för internationell positionering av MDH – FutureE (2018)

¹ Uppdraget att främja informationsteknik betraktas som avslutat av KK-stiftelsen och är inte längre något som KK-stiftelsens aktivt bedriver.

² Exklusive ett NU-projekt som beviljats medel på 18,8 miljoner kronor.

2 Metod

Resultatutvärderingen har genomförts genom fördjupande fallstudier av sex NU-projekt och ett planeringsbidrag som fått finansiering under perioden 2013–2021. Därutöver har en analys av tre ansökningar som inte beviljats finansiering genomförts för att möjliggöra en kontrafaktisk ansats. Resultaten från fallstudien har sammanställts i en syntes med syfte att besvara utvärderingsfrågorna. Utifrån resultaten och en uppdaterad effektlogik har Damvad Analytics tagit fram rekommendationer för hur programmet kan utvecklas och stärkas.

Utvärderingen utgår från en effektlogik som rekonstruerats i samarbete med KK-stiftelsen. Effektlogiken utgår från de utlysningstexter som KK-stiftelsen har publicerat under perioden. Effektlogiken har kopplats till de utvärderingsfrågor som används i utvärderingen och intervjuguiden som används i samtal med projektledarna har tagits fram med detta som utgångspunkt.³

Arbetet har använt sig av en mixad metod som i huvudsak omfattar dokument- och intervjustudier för datainsamling. Intervjupersonerna har primärt varit projektansvariga för NU-projekten, och i några fall har andra personer, som har varit involverade i projektet, deltagit vid intervjuerna. För att öka den kontextuella förståelsen har intervjuer med representanter för KK-stiftelsen genomförts. Dokumentstudierna har framför allt omfattat ansökningsdokument och slutrapporter.

Fallstudierna har genomförts för sju slumpvis utvalda projekt som beviljats stöd inom NU, varav ett planeringsbidrag. Därutöver har tre kortare fallstudier genomförts för projekt som inte beviljats stöd för att möjliggöra ett kontrafaktiskt perspektiv i utvärderingen. Fallstudierna bygger på både kvalitativa och kvantitativa underlag. Analys av ansökningar och slutrapporter har använts för att beskriva målbild och de resultat som uppnåtts inom projektet. Intervjuer har genomförts med projektledare för att få en djupare förståelse för programmets genomförande och resultat så väl som vad som hänt efter avslutad projektperiod. Slutligen har kvantitativ information för utvalda NU-projekt samlats in avseende studenter som genomgått utbildningen och antal högskolepoäng som examinerats.

Slutligen har kvantitativa underlag sammanställts för att beskriva företagspopulationen som har samverkat inom samtliga beviljade NU-projekt. Informationen har hämtats från Retrievers företagsdatabas och bearbetats av Damvad Analytics.

³ Se Appendix för detaljerad bild över effektlogiken.

3 Utvärdering

I detta avsnitt följer resultaten av utvärderingen av NU-programmet. Följande resultat är sammanställda baserade på en analys av de sju fallstudier som har genomförts inom ramen för utvärderingen.⁴ Analysen ger en översikt över NU-programmets resultat i helhet, med övergripande reflektioner om de nyanser som förekommer i jämförelsen mellan olika fallstudier.

3.1 Bakgrund

Detta avsnitt ger en bakgrund till NU-programmet genom att beskriva projekten som har beviljats finansiering under perioden 2013-2021.

3.1.1 Analys av ämnesområden och samverkande företag för samtliga beviljade NU-projekt

Av de totalt 19 beviljade NU-projekt⁵ som finansierats mellan 2013–2021 har fyra utvecklats inom Informatik/Data- och systemvetenskap, vilket gör det till det vanligaste ämnesområdet för NU-projekten. Tre projekt har utvecklats inom *övriga tekniska ämnen*. Vidare har två projekt utvecklats inom *ledarskap, organisation och styrning* respektive *datateknik*. Sammanfattningsvis konstateras att NU-projekten i huvudsak utvecklats inom teknikvetenskapliga ämnesområden.

Figur 3.1 | Inom vilka ämnesområden har utbildningar utvecklats över tid?

2013-2021

Källa: Damvad Analytics 2022 baserat på underlag från KK-stiftelsen.

Not: Figuren exkluderar Planeringsbidrag.

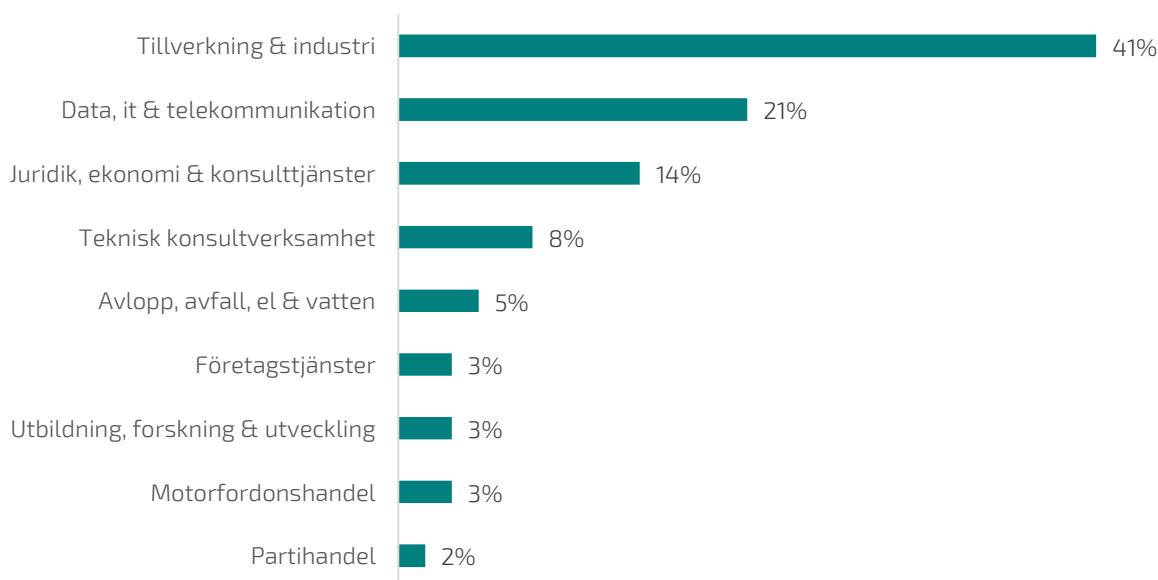
⁴ Samtliga fallstudier presenteras i sin helhet i Bilaga A – fallstudier.

⁵ Här inkluderas även Planeringsbidrag samt projekt genomförda inom ramen för programmet *IT i högre utbildning*. Data saknas för två projekt beviljade år 2013.

Totalt har 87 näringslivssamarbeten med 70 unika organisationer skett inom ramen för NU-programmet under perioden 2013–2021. Av dessa 70 unika organisationer är sju utländska universitet, forskningsinstitut eller utländska företag registrerade som svenska filialer (för vilka bokslutsdata saknas) och har därmed exkluderats från denna sammanställning. Den nedan beskrivna statistiken gäller således för de resterande 63 företag som har deltagit i NU-programmet mellan 2013–2021. Uppgifter om antal anställda och omsättning har hämtats från det år respektive NU-projekt påbörjades.

De deltagande företagens branschtillhörighet är i linje med inom vilka ämnesområden kurserna inom NU-projekten har genomförts. Klassificeringen har gjorts av Damvad Analytics efter ämnesdelområden baserat på den standard som UKÄ använder vid inrapportering av Sveriges officiella statistik.⁶ Av företagen som deltagit i NU-projekten under perioden 2013–2021 är 41 procent verksamma inom *Tillverkning & industri* och 21 procent inom *Data, IT & telekommunikation*. Att 22 procent av företagen bedriver någon form av konsultverksamhet (*Juridik, ekonomi & konsulttjänster* samt *Teknisk konsultverksamhet*) är även det rimligt mot bakgrund av kursernas ämnesfördelning i och med att flertalet av de deltagande företagen är konsultföretag med ingenjersfokuserade tjänster.

Figur 3.2 | Inom vilka branscher är de deltagande företagen verksamma inom?

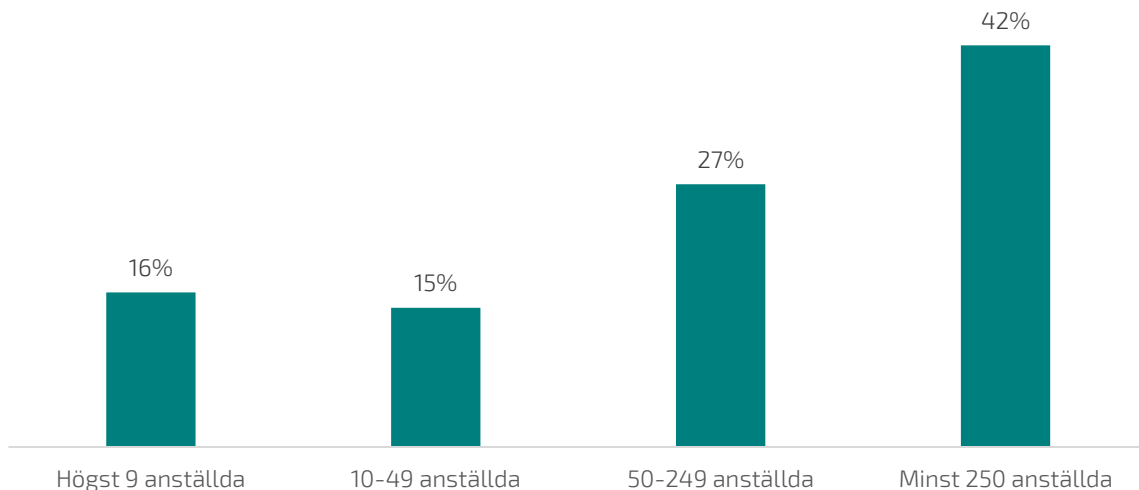
Källa: Damvad Analytics 2022 baserat på underlag från Retriever.

Not: N = 80

De deltagande företagen är generellt relativt stora företag. Drygt fyra av tio företag har haft minst 250 anställda året respektive NU-projekt har påbörjats. Den nästa största företagskategorin sett till antal anställda är företag med 50–249 anställda.

⁶ <https://www.uka.se/statistik--analys/information-om-statistiken/amneslistor-och-huvudomraden/2017-02-14-amnen-pa-grundniva-och-avancerad-niva.html>

Figur 3.3 | Hur många anställda har de deltagande företagen?

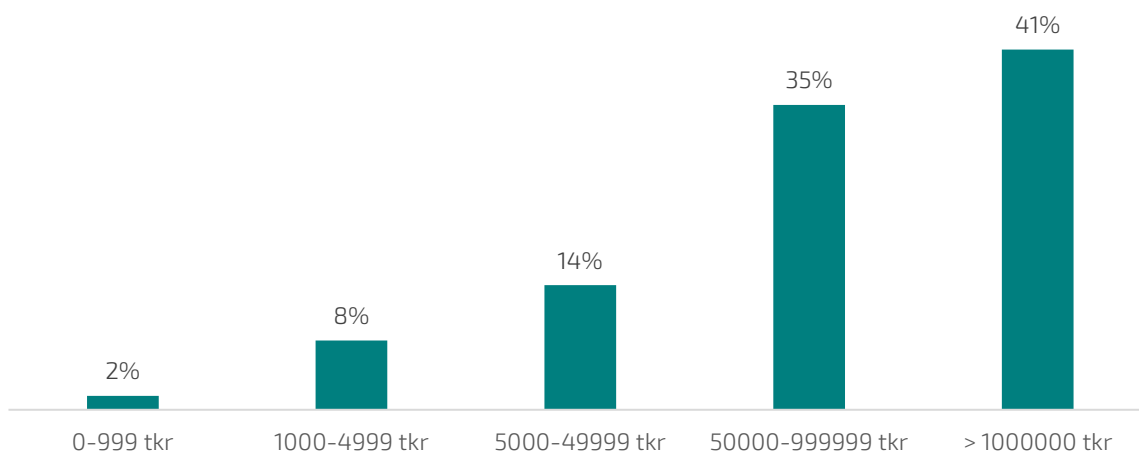

Källa: Damvad Analytics 2022 baserat på underlag från Retriever.

Not: N = 80

Högst förväntat med tanke på de deltagande företagens antal anställda är även omsättningen hos de deltagande företag relativt hög. Drygt tre fjärdedelar av de deltagande företagen hade en årlig omsättning på minst 50 miljoner året respektive NU-projektet påbörjades. 41 procent av företagens årliga omsättning låg på över 1 miljard. Endast 2 procent av de deltagande företagen hade en årlig omsättning på under 1 miljon kronor.

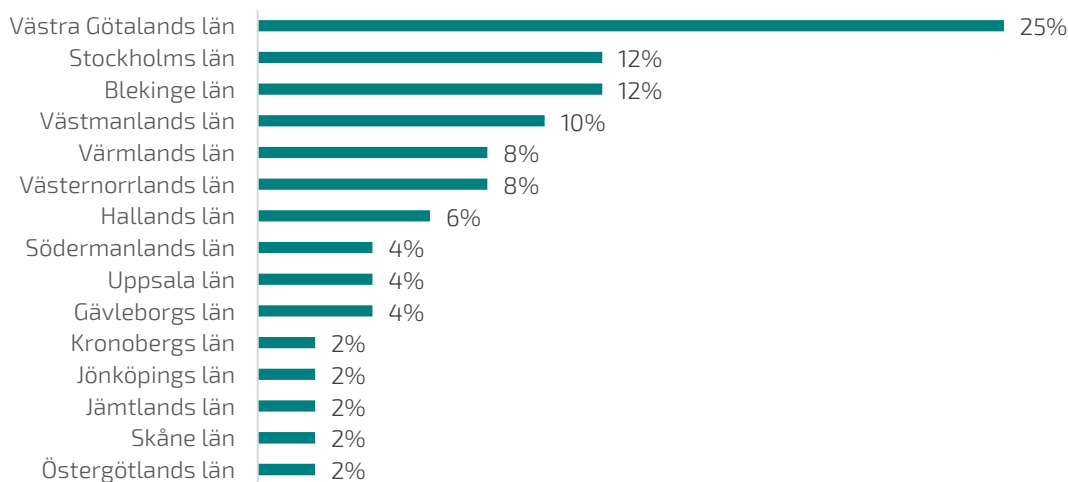
Figur 3.4 | Hur stor omsättning har de deltagande företagen?

Källa: Damvad Analytics 2022 baserat på underlag från Retriever.

Not: N = 80

En fjärdedel av de deltagande företagen har huvudkontoren placerade i Västra Götalands län, vilket inte är överraskande med tanke på att 8 av 24 beviljade projekt har genomförts vid Högskolan i Skövde och Högskolan Väst. 12 procent av företagen har sina huvudkontor placerade i Stockholms län respektive Blekinge län.

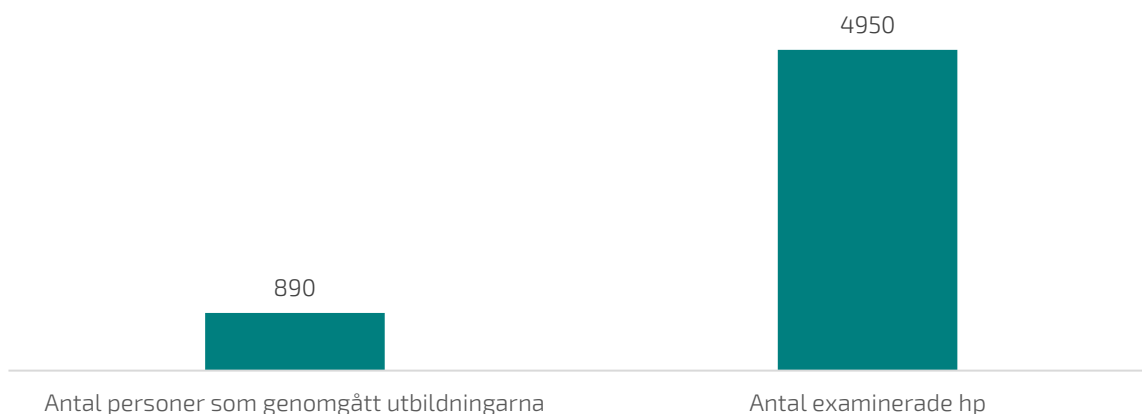
Figur 3.5 | Inom vilka län finns de deltagande företagen?

Källa: Damvad Analytics 2022 baserat på underlag från Retriever.

Not: N = 80

3.1.2 Analys av genomströmning vid de utvalda NU-projekten

Totalt 890 personer har genomgått utbildningar inom ramen för fyra av de sex NU-projekt som ligger till grund för fallstudierna, varav totalt 4 950 hp har examinerats. I genomsnitt har kurserna omfattat cirka 5,5 hp. NU-projektet vid Mittuniversitetet har inte haft möjlighet att inkomma med uppgifter om antal personer som genomgått utbildningarna eller hur många hp som har examinerats. Detta på grund av att kurserna genomförts som MOOCs och lärosätet inte följt upp hur många personer som slutfört kurserna. Notera att samtliga utbildningar som utvecklats inom ramen för NU-projekten finns kvar idag varför vissa av utbildningarna har funnits tillgängliga sedan 2013.

Figur 3.6 | Hur många personer har totalt genomgått utbildningarna och hur många hp har examinerats?

Källa: Damvad Analytics 2022 baserat på underlag från KK-stiftelsen.

Måluppfyllelse

3.2 Måluppfyllelse

I detta avsnitt bedöms huruvida projekten har uppfyllt de mål som har satts upp för NU-programmet gällande om lärosätena har utvecklat och genomfört nätbaserade kurser tillsammans med företag, om lärosätena har kunnat positionera utbildningsutbudet internationellt och slutligen om lärosätena lyckats stärka sina digitala utbildningsformer.

3.2.1 Näringslivets deltagande i kursutveckling och genomförande

Har lärosätet utvecklat och genomfört nätbaserade kurser på avancerad nivå eller forskarnivå tillsammans med företag? På vilket sätt har detta gått till?

Samtliga projekt som ingått föreliggande utvärdering har uppnått målet om att utveckla och genomföra nätbaserade kurser på avancerad nivå eller forskarnivå tillsammans med företag.

Samtliga lärosäten som varit värd för de sju NU-projekt som inkluderas bland fallstudierna har uppnått målet om att utveckla och genomföra nätbaserade kurser på avancerad nivå eller forskarnivå tillsammans med företag. Utöver att anställda hos de medverkande näringslivspartners har deltagit i kurserna så har näringslivet involverats i genomförandet av kurserna. Näringslivets involvering i kursutveckling och genomförande har skett i olika stor utsträckning och i form av olika typer av engagemang.

När det kommer till näringslivets involvering i projekten har näringslivets roll främst fungerat som säkerställare av marknadsefterfrågan för kurserna. Företagen har involverats för att tillsammans med lärosätena identifiera näringslivets nuvarande och framtida kompetensbehov. Själva utvecklingen av kurserna har i hög grad sedan skett självständigt av lärosätena, men med viktiga inspel från medverkande företag. De flesta av kurserna har utformats med näringslivets behov i fokus och i de flesta av fallen har näringslivet varit delaktiga i utvecklingen av det specifika fokusområdet för kurserna för att säkra att dessa matchar branschens kompetensbehov. Företagen har sedan deltagit i kursgenomförandet bland annat genom att bidra med företagscase, dataset eller gästföreläsningar.

3.2.2 Internationell positionering

Innebär utvecklade kurser att lärosätet kunnat positionera sitt utbildningsutbud internationellt? Om ja, på vilket sätt?

Samtliga lärosäten har stött på utmaningar med eller inte haft som ambition att positionera utbildningsutbudet internationellt. Detta innebär att utvecklade kurser inte har lett till en internationell positionering och kunnat konkurrera internationellt.

Flera av lärosätena har mött utmaningar eller saknat en tydlig ambition om att positionera utbildningsutbudet internationellt. Det har därför inte varit möjligt för något av lärosätena att positionera sitt utbildningsutbud internationellt till en betydande utsträckning. De lärosäten som haft lägst fokus på internationell positionering är de som har sökt den tidigare projektformen IT i högre utbildning, snarare än de som har sökt NU. En förklaring till detta är att de tidigare utlysningarna för

IT i högre utbildning endast nämner möjligheten att locka internationella studenter som en fördel med distansundervisning, medan NU har ett uttalat fokus på internationell positionering av lärosätet.

I mer eller mindre utsträckning har målet om internationell positionering varit en utmaning för samtliga lärosäten. Den internationella aspekten inom projekten har främst handlat om att internationellt anställda på svenska företag har deltagit i kurserna. Att dessa anställda har deltagit har ofta inte haft någon koppling till en aktiv internationell positioneringsstrategi från lärosätets sida, utan i stället varit ett resultat av att de deltagande företagen har uppmanat sina medarbetare nationellt och internationellt att delta i kurserna.

Samtliga lärosäten upplever en inneboende utmaning med att uppnå programmets målsättning om internationell positionering av utbildningsutbudet och samtidigt leva upp till KK-stiftelsens överordnade stadgar och fokus på att stärka svensk konkurrenskraft. Flera lärosäten uppmärksammar hur samverkan med och kompetensutveckling av det regionala näringslivet inte går hand i hand med en internationell positionering av utbildningsutbudet. Detta då majoriteten av de yrkesverksamma som lärosätet utbildar genom kurserna kommer från lokala eller regionala företag. Att utbilda internationella företag utan koppling till lärosätet har endast skett i enstaka fall. Ett exempel är Mälardalens universitet där sex myndighetsanställda på Barbados genomgått en av lärosätets kurser som en form av kompetensutveckling. Detta möjliggjordes genom att tillgängliggöra kurserna på internationella plattformar.

3.2.3 Stärkande av digitala utbildningsformer

Innebär utformningen och genomförandet av kurserna att lärosätet kunnat stärka sina digitala utbildningsformer?

Utformningen och genomförandet av kurserna har inneburit en kompetensutveckling på samtliga lärosäten som inneburit att de i stor utsträckning har kunnat stärka sina digitala utbildningsformer.

Lärosätets utveckling, utformning och genomförande av kurserna har tydligt inneburit en möjlighet för samtliga lärosäten att stärka sina digitala utbildningsformer. Detta gäller inte enbart de lärosäten som innan NU uppfattade sig själva ha en låg digital mognadsgrad utan även de som ansåg sig ha god förkunskap gällande digitala utbildningsformer. Ett exempel är Mittuniversitetet som redan före sitt NU-projekt hade stort fokus på digitalt lärande, men ändå upplever att projektet bidrog till utvecklingen av nya former för att bedriva digitalt lärande som inte tidigare testats på lärosätet.

Inom ramen för digitala utbildningsformer ligger både ren pedagogisk utveckling och ökad användning av tekniska hjälpmedel såsom digitala läroplattformar och digital labbundervisning. Ett exempel på detta är Karlstad universitet där all involverad personal utökade sina kunskaper om hur onlinekurser skulle planeras, utformas och genomföras. Samtidigt utvecklade universitetet sin digitala undervisningsmiljö med en WordPress multisite som nu är tillgänglig för samtliga anställda och studenter vid universitetet. Högskolan i Väst fick möjlighet att testa olika IT-baserade verktyg och lösningar inom ramen för projektet, där en extern konsult kunde hjälpa lärosätet utveckla ett cloudboard som gjort det möjligt att genomföra labbar på nätet.

Relevans

3.3 Relevans

Under programmet NU:s livstid har synen på nätbaserad utbildning förändrats radikalt – från att ha varit relativt ovanlig till att i samband med pandemin blivit ett måste. NU-programmets relevans utvärderas genom att studera hur företagen har deltagit i projekten, huruvida programmets genomförande och mål svarat mot att lösa näringslivets behov, om de utvecklade kurserna kompletterat lärosätets övriga utbildningsutbud, om projektet bidragit till ökad internationalisering av lärosätet samt slutligen huruvida KK-stiftelsens uppföljningssystem varit användbart för projektens utveckling.

3.3.1 Näringslivets deltagande i kursutvecklingen

På vilket sätt har företagen deltagit (projektansökan, utformning och genomförande)?

Företagen har främst involverats genom att initialt säkerställa att kurserna är relevanta för marknaden och fyller ett kompetensförsörjningsbehov. Under projekten har företagen bidragit med material till fallstudier och dataset.

Företagens engagemang har i huvudsak fokuserats innan själva genomförandet av kurserna. Företagen har inte varit med och skrivit projektansökan men har involverats i ansökan genom att säkerställa marknadsrelevans och kompetensförsörjningsbehov. Eftersom en stor majoritet av de deltagande företagen redan innan NU-projektet samarbetade med respektive lärosäte har det varit naturligt för företagen att delta i fokusgrupper och intervjuer samt ge inspel till kursinnehåll och till viss del önskad struktur. Företagen har på så vis kunnat bidra med kunskap om respektive sektors och regions nuvarande och framtida kompetensbehov. I enstaka fall har företagen engagerats även efter att en kurs genomförts för att säkerställa att kursmaterialet uppfyllde näringslivets behov. Slutgiltig kursutformning har dock sedan hanterats av lärosätena.

Sett till genomförande har företagen främst bidragit med material till fallstudier och dataset, samt i några enstaka fall som gästföreläsare. Under kursgenomförandet har även företagen och de deltagande yrkesverksamma bidragit med nya problemställningar i kurserna varpå uppdateringar av kursmaterial och genomförande har skett. Slutligen har företagen och kursdeltagarna även involverats genom kursutvärderingar som används till den kontinuerliga kursutvecklingen vid lärosätena.

3.3.2 Så har programmet svarat mot att lösa näringslivets behov

Hur och i vilken utsträckning har programmets genomförande och mål svarat mot att lösa näringslivets behov?

NU-projekten har bidragit till att uppfylla näringslivets behov av att kontinuerligt kompetensutveckla sin personal. De utvecklade kurserna har dessutom uppdaterats under projektens gång delvis baserat på återkoppling från näringslivet.

Näringslivets tydligast uttalade behov har varit att kontinuerligt kompetensutveckla personal inom utvalda områden och utifrån detta behov har NU-projekten visat sig relevanta. Kurserna som tagits

fram inom ramen för NU-projekten har under projektens gång utvecklats i form av innehåll och struktur baserat på återkoppling från kursdeltagare och samverkanspartner. Att samtliga kurser som tagits fram inom ramen för de djupstuderade NU-projekten finns kvar än idag tyder på att näringslivet och de yrkesverksamma kursdeltagarna värderar kursernas relevans även efter att NU-projekten avslutats.

Att NU-kurserna erbjudits under flexibla former (digitalt tillgängliga öppna kurser utan antagningskrav) har till viss del väl svarat mot näringslivets behov i form av format. Intuitivt ligger det även nära till hands att anta att det digitala formatet föredras bland yrkesverksamma för att förenkla deltagande. Flera av lärosätena har dock fått en något oväntad återkoppling från de yrkesverksamma kursdeltagarna: avsaknad av undervisning och seminarier i lärosätets fysiska lokaler. Kursdeltagarna har generellt värderat möjligheten till networking väldigt högt och anser inte att den nätbaserade undervisningen har kunnat tillgodose detta behov. Trots att kurserna rent innehållsmässigt har uppfattats som marknadsrelevanta har det digitala formatet, med fokus på lärande snarare än networking, och brist på social interaktion pekats ut som utvecklingspotential för att stärka näringslivsrelevans.

3.3.3 Komplettering av utbildningsutbud

I vilken utsträckning har NU kompletterat lärosätets övriga utbud inom utbildning? Om ja, på vilket sätt?

Ämnesområdesmässigt har kurserna inte kompletterat lärosätenas övriga utbud inom utbildning. Däremot har det digitala formatet och satsningen på yrkesverksamma kompletterat många av lärosätenas övriga utbildningsformat- och utbud.

NU har kompletterat lärosätets övriga utbud inom utbildning till form snarare än innehåll. Ur ett ämnesmässigt perspektiv har NU-kurserna i huvudsak tagits fram inom redan etablerade utbildningsområden vid respektive lärosäte. Däremot har det digitala formatet kurserna har genomförts som samt fokus på yrkesverksamma väl kompletterat lärosätens övriga utbud. Flera av de studerade projekten uppger att de inom sina utbildningsmiljöer sedan tidigare inte erbjöd nätbaserade fristående kurser men att de nu i och med NU-projektet erbjuder mängder av kurser som riktar sig till yrkesverksamma. Att det varit möjligt att söka finansiering för att utveckla kurser för yrkesverksamma har även bidragit till att höja den interna statusen för denna typ av arbete vilket inneburit ett större internt engagemang och intresse. NU-projekten upplevs i dessa fall som en katalysator för en helt ny typ av utbildningsverksamhet mot yrkesverksamma vilket bekräftar projektens interna relevans.

3.3.4 Internationalisering av lärosätet

Hur har genomfört projekt bidragit till internationalisering av lärosätet (t.ex. genom nya nätverk med andra lärosäten, nya nätverk med gästföreläsare mm)?

Projektet har i låg grad bidragit till internationalisering av lärosätena. Projektet har haft utmaningar med att kombinera kurser för yrkesverksamma med att positionera kurserna internationellt.

Som beskrivet i avsnitt 3.2.2 har lärosätena haft svårt att inom ramen för NU-projektet kombinera att positionera utbildningsutbudet internationellt och att i huvudsak arbeta med yrkesverksamma i det regionala näringslivet. I regel har lärosätena valt bort den internationella aspekten av arbetet, varför projektet inte bidragit till någon större internationalisering av lärosätena. Vissa av projektet inom fallstudierna, exempelvis MERIT vid Högskolan Väst, har till och med valt att utestänga ansökningar från internationella ansökningsplattformar såsom universityadmissions.se. För MERIT har fokus i stället varit att stärka svenskt näringsliv och industri genom att se till att anställda vid företag i närområdet söker till kurserna. Att utveckla relevanta nätbaserade kurser utifrån dialogen med samverkanspartner har upplevts som tillräckligt komplicerat varför den internationella ambitionen delvis eller helt uteblivit från arbetet inom NU-projektet.

I den grad projektet har bidragit till en internationalisering av lärosätena är det främst genom att de kunnat skapa nya nätverk med andra lärosäten eller gästföreläsare. Flera av dessa nya nätverk har utvecklats genom kontakten till pedagogiska utvecklare med fokus på nätbaserad utveckling via konferenser. Anlitandet av extern kompetens för både utveckling av IT-lösningar och pedagogisk utveckling har även det genererat nya nätverk genom att de anlidade experterna delat med sig av sina nätverk. Genom dessa har möjligheten att hitta nya gästföreläsare ökat. Denna typ av internationalisering nämns främst av WIS16-projektet vid Karlstads universitet samt FuturE-projektet vid Mälardalens universitet. Dessa är de två största beviljade NU-projektet under perioden varför en tydligare internationell satsning möjligtvis varit rimligare att uppnå. Trots att dessa två NU-projekt är de som lyckats bäst sett till internationalisering av lärosätet understryker båda den inneboende svårigheten med att kombinera en internationell positionering av utbildningsutbudet och samtidigt uppfylla KK-stiftelsens överordnade mål att stärka svensk konkurrenskraft.

3.3.5 KK-stiftelsens uppföljningssystem

Har uppföljningssystemet levererat robust och användbar information? På vilket sätt kan uppföljningssystemet förbättras?

Lärosätena anser inte att KK-stiftelsen erbjudit uppföljningssystem utöver inrapporteringen av slutrapporten. Projektledarna efterfrågar anordnade träffar med de andra projekten för erfarenhetsutbyte under projektens genomförande.

Lärosätena uppfattar inte att KK-stiftelsen erbjudit någon typ av uppföljningssystem inom ramen för NU-projektet utöver inrapporteringen av projektens slutrapport, varför de är svårt att besvara denna utvärderingsfråga. Slutrapporten uppfattas av lärosätena främst vara framtagen som hjälp för KK-

stiftelsen att göra en bedömning av projekten, snarare än att den tagits fram för att hjälpa lärosätena att utvecklas efter att projekten avslutats. Programmet NU uppfattas som ett relativt kort och litet program varför ytterligare uppföljningar i form av halvtidsrapporteringar inte anses vara lämpliga i syfte att öka kvaliteten. Däremot saknar lärosätena återkoppling från KK-stiftelsen sett till genomförande och hur de ska arbeta vidare efter att finansieringsperioden är över.

Samtliga lärosäten efterfrågar anordnade tillfällen för erfarenhetsutbyten under projektens gång. Både i ett format där KK-stiftelsen tar en större roll och erbjuder exempel om best practice, men även i form av att KK-stiftelsen ansvarar för att erfarenhetsutbyte mellan lärosätena inom NU-projekten planeras och genomförs. Denna typ av träffar anser lärosätena hade varit relevanta och användbara i projektens samtliga faser: från planering och genomförande till hur lärdomar från projektet sprider sig till resterande delar av lärosätena.

Bieffekter

3.4 Bieffekter

Avsnittet behandlar i vilken utsträckning NU-projekten har påverkat andra utbildningar på lärosätena, om de resulterat i nya arbetssätt, nya nätverk eller andra bieffekter.

3.4.1 Projektens påverkan på övriga utbildnings på lärosätena

Har genomförda projekt även påverkat andra utbildningar på lärosätena?

Samtliga undersökta projekt har haft en positiv påverkan på andra utbildningar på lärosätena. I de fall där NU har en tydlig koppling till lärosätets övriga strategier säkras detta i större utsträckning.

Samtliga projekt har i någon utsträckning påverkat andra utbildningar på lärosätena. Detta eftersom samtliga framtagna kurser levt vidare efter avslutat NU-projekt, vilket har lett till att lyckade tilltag inom projekten har uppmärksammats inom lärosätet och därmed påverkat utformning av andra utbildningar. Detta har visat sig särskilt användbart vid utvecklingen av kurser och digitala utbildningslösningar under pandemin.

När lärosätena har lyckats knyta an projekten till de överordnade forsknings- eller utbildningsstrategierna har projekten haft störst påverkan på andra utbildningar på lärosätena. Spridningen av kunskap från NU till övriga utbildningar på lärosätet upplevs i dessa fall ha skett snabbare. Hela lärosätet har då kunnat dra nytta av de lärdomar i form av digitalt lärande som utvecklats genom projektet. I de fall där projekten utformats utan tydlig koppling till dessa strategier har påverkan på andra utbildningar tagit längre tid eller inte skett i lika stor utsträckning.

I flera av de studerade NU-projekten upplevs de ha lagt grunden för fortsatt utveckling av lärosätet med hjälp av andra typer av KK-finansierade projekt. När avslutningen av ett NU-projekt har sammanflätats med uppstart av andra projekt finansierade av KK-stiftelsen har lärdomar och metoder inom pedagogik och digitala hjälpmedel naturligt kunnat överföras in i de nya och lite mer långvariga projekten, och därifrån vidare till resterande delar av lärosätet. Ett exempel på detta är Högskolan i Väst där erfarenheterna från MERIT la grunden för beviljade Expertkompetens- och Avansprojekt 2015. Även Högskolan i Halmstad upplevde att NU har påverkat andra utbildningar genom att lärosätet exempelvis har kunnat utforma ett Expertkompetensprojekt.

3.4.2 Övriga bieffekter av projekten

Har det uppstått några andra bieffekter av projektet (nya arbetssätt, nya nätverk inom lärosätet, nya nätverk med näringslivet m.m.)

En rad bieffekter kan kopplas till genomförandet av NU. De mest vanligt förekommande är de nya arbetssätt som utvecklats genom arbetet med nya pedagogiska metoder och utvecklingen av nya tekniska lösningar för digitalt lärande.

Samtliga lärosäten har upplevt positiva bieffekter från utvecklingen och genomförandet av NU-projekten. De mest förekommande bieffekterna är hur utvecklingen av nya pedagogiska metoder samt

utvecklingen av digitala läroplattformar och andra tekniska lösningar har resulterat i nya arbetssätt inom och utanför ramen för projekten. Även ett utökat fokus på livslångt lärande har utvecklats på många av de involverade lärosätena. Trots NU-programmets utformning och fokus på utveckling av utbildning till viss del riktad mot yrkesverksamma uppger lärosätena att NU i större utsträckning än väntat öppnat upp lärosätenas ögon för denna typ av kompetensutveckling och livslångt lärande som tidigare till viss del bortsågs från. Projekten har även i stor utsträckning resulterat i ett utökat samarbete inom andra projekt med medverkande företag.

Utöver ovan nämnda bieffekter har ett antal andra bieffekter identifieras inom de olika projekten. Karlstads universitet har bland annat utökat sitt användande av förinspelade föreläsningar, vilket har möjliggjort för lärare att spendera mer tid på diskussioner och seminarier med studenterna. Högskolan i Halmstad upplever att det pedagogiska samarbetet som skapades genom NU-projektet har lett till en ökad andel konstruktiva samarbeten mellan lärare på lärosätet. På Högskolan i Väst har ett programråd inrättats som har fokus på högskolans utbildningar riktade mot yrkesverksamma. Även olika typer av arbetsintegrerat lärande har utvecklats på Högskolan i Väst, vilket kan beskrivas som samproduktion med industrin.

Ytterligare en bieffekt som är tydlig för samtliga lärosäten är den ökade möjligheten att testa och utveckla nya arbetsmetoder, inte bara i digitala former. Detta mindset är något som tidigare inte existerat på samma sätt på lärosätena och som de ansvariga upplever som mycket värdefullt i lärosätenas fortsatta utveckling.

Bärkraftighet

3.5 Bärkraftighet

NU-programmet och projektens bärkraftighet undersöks genom att studera vilka förutsättningar som behöver vara på plats för att uppnå bärkraftighet, om specifika metoder eller modeller har utvecklats inom ramen för projekten och om de utvecklade utbildningarna och resultaten från projekten lever kvar. Slutligen undersöks vilken roll KK-stiftelsen kan inta för att främja bärkraftighet i projekten.

3.5.1 Antal utbildningar som bedrivs än idag

Hur många av utbildningarna bedrivs fortfarande idag?

Samtliga kurser inom de djupstuderade NU-projekten lever kvar idag och har vidareutvecklats från att de först utformades. Detta beror till stor del på externa faktorer såsom näringslivets behov och interna faktorer så som utveckling av övrig utbildning på avancerad nivå.

Samtliga kurser som tagits fram inom de djupstuderade NU-projekten lever kvar idag. Samtliga projekt har dock vidareutvecklats i mer eller mindre utsträckning från det att ansökan utformades och efter att projektet avslutades. Grunden till att kurserna har vidareutvecklats är det faktum att kurserna integrerats i nya eller existerande program på lärosätet eller att kurserna anpassats för att bättre matcha näringslivets behov. Detta har lett till att det som utvecklades inom NU inte bara lever kvar, utan också utvecklas i takt med det behov som identifieras hos näringslivet, studenter och i förhållande till lärosätets övriga utbildningar.

Näringslivskopplingen bland kurser ser även detta olika ut efter att projekten avslutats. En del lärosäten har haft ett tydligt fokus på att vidareutveckla kurserna efter det behov som kan identifieras hos yrkesverksamma. Ett exempel på detta är Högskolan i Halmstad som efter konkret feedback från yrkesverksamma har anpassat sina kurser efter problemställningar som är relevanta för industrin. Detta innebär att kursernas upplägg är detsamma, men innehållet i form av fallstudier och dataset har anpassats efter industrins behov. Andra lärosäten har haft utmaningar med att upprätthålla näringslivets engagemang i kurserna. Mittuniversitetets initiala plan med sitt NU-projekt Flexibel Master-by-Research var att utveckla kurser där studenter även kunde vara på plats hos företagen i två år. På grund av de utmaningar de stötte på i form av bristande engagemang och långsiktighet från näringslivet lever de utformade kurserna i stället kvar med stark koppling till akademien snarare än till näringslivet.

3.5.2 Resultatöverlevnad

I vilken utsträckning lever resultaten från projektet vidare efter avslutat projekt?

Resultat i form av utveckling av digitala utbildningsformer lever kvar i stor utsträckning på samtliga lärosäten. Både i form av kunskap som utvecklats inom projektet och genom de kurser som utvecklats och lever kvar. Även samarbetet med näringslivet lever i stor utsträckning kvar på lärosätena.

Resultat i form av utveckling av digitala utbildningsformer lever i stor utsträckning vidare på samtliga lärosäten. Både kunskapen som skapats och utvecklas inom projekten samt de kurser som utvecklats

lever i en mer eller mindre modifierad och digital form kvar. Dessutom har en stor andel av innehållet som utvecklats under kurserna bevarats, bland annat som Youtube-videor och annat undervisningsmaterial. Vilken typ av material som lever vidare efter avslutat projekt varierar.

På Karlstads universitet har det i och med NU-projektet skapats ett stort internt intresse av att fortsätta arbeta med öppna kurser, vid Högskolan i Halmstad återanvänds stora delar av det material som utvecklades under projektprocessen i andra utbildningar och på Mittuniversitetet lever resultaten kvar genom ett fortsatt fokus på flexibla utbildningsformer på lärosätet som helhet.

Gällande näringslivssamarbete har det över lag fördjupats efter avslutat projekt. Mittuniversitetet (NU-projektet Flexibel Master-by-Research) är det lärosäte som har upplevt störst utmaningar med detta, vilket kan kopplas till att det upplevts som svårt att få företag att åta sig att ha en student hos sig under en hel tvåårsperiod. Interna förändringar inom företagen har gjort det svårt att bibehålla kontinuiteten i denna typ av samarbete som kräver långsiktighet.

Utvecklingen av digitala pedagogiska metoder som har påbörjats under NU-projekten lever kvar vid lärosätena och har byggts på genom nya projekt. Detta har till stor del skett genom efterföljande projekt finansierade av KK-stiftelsen. Även samarbetet med företag fortsätter in i nya KK-projekt, vilket bland annat är fallet för Högskolan i Halmstad och deras Expertkompetens-projekt.

3.5.3 Nödvändiga förutsättningar för att uppnå bärkraftighet

Vilka förutsättningar behöver vara på plats för att uppnå bärkraftighet efter avslutat projekt?

Den huvudsakliga förutsättning som behöver vara på plats på lärosätet är en tydlig plan som tar hänsyn till och riskbedömer de eventuella utmaningar som projektet kan komma att möta inom lärosätet och i samarbetet med externa aktörer.

De förutsättningar som upplevs som viktiga för att uppnå bärkraftighet är att lärosätet från projektets start inkluderar NU-projektet i en större långsiktig strategi och planerar sina insatser väl. De lärosäten som har uppnått hög bärkraftighet har i ett tidigt skede redan funderat över eventuella utmaningar som kan komma under projektprocessens gång. De projekt som inte tydligt förankrat NU-projektet till en långsiktig och fördefinierad plan stötte under hela projektets gång på nya utmaningar som ett resultat av missbedömt engagemang från lärosätets ledning eller från näringslivet. Detta blev tydligt genom det planeringsbidrag Mälardalens universitet beviljades för FuturE, vilket ansågs ge en god möjlighet för att tidigt och i större omfattning reflektera omkring projektet, dess fokus och hur det skulle passa in i lärosätets övergripande utbildningsstrategi.

Ytterligare en förutsättning som är viktig är att samtliga involverade parter är engagerade. Den personal som involveras i kurserna bör på förhand ha uttryckt ett intresse av att utveckla sin kompetens och sina pedagogiska kunskaper omkring digital utveckling. Detta hjälper till att säkra en långsiktig utveckling av de insatser som gjordes under projektet och att det material och kunskap som har utvecklats också återanvänds och kommer till nytta utanför ramen av projektet.

3.5.4 De metoder, modeller eller andra resultat som bidrar till bärkraftighet

Vilka metoder/modeller eller andra resultat som skapats inom insatserna bidrar till bärkraftighet?

Projektledarna anser att det främst är engagemang från lärare och lärosätesledningen som påverkat projektens bärkraftighet, snarare än specifika metoder eller modeller som skapats inom insatserna.

Lärosätena upplever inte att specifika metoder eller modeller har utvecklats inom insatserna som bidragit till bärkraftighet. Lärosätena lyfter snarare, som nämnts tidigare, att det främst är engagemang från undervisare och lärosätesledningen som påverkat projektens bärkraftighet i positiv riktning. Ett par lärosäten upplever dock att det material och de lösningar som utvecklats för att möjliggöra labb-undervisning och föreläsningar på distans bidrar till projektens bärkraftighet. Andra upplever att ny intern kultur och syn på undervisning som skapats på lärosätena genom NU är ett resultat som bidrar till bärkraftighet i längden. Detta innefattar specifikt det engagemang gentemot digitala lösningar som har utvecklats inom ramen för projekten.

3.5.5 KK-stiftelsens roll för att säkra bärkraftighet

Vilken roll kan KK-stiftelsen inta för att främja bärkraftighet?

Lärosätena ser att KK-stiftelsen kan främja bärkraftighet genom ytterligare finansiering eller genom ytterligare stöttning i form av kunskapsspridning och guidning.

En del av lärosätena upplever att ytterligare finansiering efter avslutat projekt från KK-stiftelsen skulle kunna bidra till att utvecklingen som påbörjats inom projektet lever vidare. Exempelvis hade Mälardalens universitet sett ett värde i att KK-stiftelsen skulle erbjuda projektanslag med begränsad budget som kan sökas efter avslutat projekt, som pågår under en längre tid och därmed möjliggör att projektens resultat lever vidare in i andra utbildningsprogram och projekt.

KK-stiftelsen skulle även kunna bli bättre på att erbjuda stöttning och experthjälp gällande specifika utmaningar som uppstår under projektens gång genom att samla projektledarna för pågående projekt en gång om året med fokus på kunskapsspridning. Alternativt uttrycker flera lärosäten att KK-stiftelsen skulle kunna erbjuda kontinuerlig spridning av projektens resultat och på så vis involvera lärosätespersonal som inte direkt arbetar med projektet direkt.

Högskolan i Halmstad hade även sett ett värde om KK-stiftelsen kunde driva samtalet om livslångt lärande gentemot regeringen och Regeringskansliet. Detta grundar sig i lärosätenas utmaning med att erbjudas finansiering för initiativ som främjar livslångt lärande.

Kontrafaktisk ansats

3.6 Kontrafaktisk ansats

Utöver intervjuer med projektledarna för de sex utvalda beviljade NU-projekten och ett beviljat projektbidrag har Damvad Analytics även genomfört intervjuer med tre ansvariga för NU-projekt som ej beviljats finansiering. Denna kontrafaktiska ansats syftar till att erbjuda förståelse för vilken roll KK-stiftelsens stöd har spelat samt vad som hände med projekten som fick avslag på sin NU-ansökan. Analysen i detta avsnitt är en sammanställning av samtliga genomförda intervjuer.

3.6.1 KK-stiftelsens inverkan på utvecklingen av insatserna

Vilken roll har KK-stiftelsens stöd spelat – hade lärosätena utformat liknande insatser även utan stödet?

Majoriteten av lärosätena hade inte utvecklat liknande insatser utan KK-stiftelsens stöd. KK-stiftelsens stöd upplevs även som en katalysator för ytterligare utveckling på lärosätet.

Majoriteten av lärosätena uppger att de inte hade utvecklat liknande insatser utan stödet från KK-stiftelsen. Samtliga lärosäten upplever att stödet från KK-stiftelsen gav dem nya möjligheter och fungerade som en utvecklingskatalysator. Flera lärosäten upplever även att de inte skulle haft samma möjlighet till fokusering på utbildning av yrkesverksamma utan de extra resurserna. Utbildningsinsatser för yrkesverksamma och utveckling av digitala utbildningsformer är oftast inte inom ramen för vad som upplevs som möjligt att genomföra givet de resurser lärosätena har tillgång till. Karlstads universitet understryker att lärosätet inte hade haft någon möjlighet att utveckla nya läroplattformar eller delta på konferenser omkring MOOCs utan extern finansiering. Mittuniversitetet upplever att finansiering som möjliggör för utveckling av aspekter som går utanför grundutbildningen är väldigt viktiga för lärosätets utveckling och något som inte varit möjligt utan finansieringen av NU-projektet.

Vad hände med de projektansökningar som fick avslag?

För de projektansökningar som fick avslag har KK-stiftelsens finansiering visats varit direkt avgörande för att projekten skulle kunnat startas upp. Endast ett av tre undersökta avslagna projektansökningar har realiserats. Projektet möjliggjordes dock endast på grund av att lärosätet fick extra finansiering genom ett parallellt beviljat Avans-projekt.

3.6.2 De projektansökningar som fick avslag

Bland de projekt som fick avslag på sin projektansökan är det tydligt att KK-stiftelsens finansiering är viktig för lärosätenas möjligheter att genomföra projektet. Av de tre avslagna NU-projekt som analyserats är det endast Högskolan i Jönköping som genomförde projektet trots avslaget. Projektet kunde dock endast genomföras på grund av att lärosätet fick finansiering flyttat från NU-projektet in i ett Avansprojekt som blev beviljat samma år. För Södertörns högskola och Högskolan i Skövde var det inte möjligt att utveckla de tilltänkta initiativen utan KK-stiftelsens stöttning. Finansieringen var för dem direkt avgörande för att kunna frigöra de resurser som krävdes för att genomföra projekten.

Rekommendationer

4 Rekommendationer

Utifrån insamlat dataunderlag, analyser och slutsatser presenteras i detta avslutande kapitel våra rekommendationer till stöd för KK-stiftelsen i sitt fortsatta arbete med att utveckla sin roll för lärosätena och näringslivets kompetensförsörjning.

- **Omformulera syfte och mål med programmet NU eller överväg att integrera NU med Expertkompetens**

Programmet NU syftar specifikt till att bidra till internationell profilering och positionering av lärosätets starka forsknings- och utbildningsmiljöer. Detta syfte har visat sig svårförenligt med programmets mål att utveckla och genomföra nätbaserade kurser som adresserar kompetensbehov i näringslivet samt KK-stiftelsens uppdrag att stärka svensk konkurrenskraft. Denna utvärdering konstaterar att samtliga projekt har haft stora utmaningar med att genomföra ett projekt som bidrar till internationell profilering och positionering av lärosätet. När projekten har stått inför det upplevda vägvalet att positionera utbildningen internationellt eller fokusera på att involvera regionalt näringsliv och adressera näringslivets kompetensbehov har de för att få med företagen i projekten valt att involvera näringslivet. Företagen har inte varit intresserade av att medfinansiera utbildningsprojekt för att utbilda personer utan koppling till Sverige eller svenskt näringsliv, vilket heller inte är förenligt med KK-stiftelsens uppdrag att stärka svensk konkurrenskraft.

Projektledarna på lärosätena har över lag haft svårt att särskilja programmet NU med ett av KK-stiftelsens andra program: *Expertkompetens*. Expertkompetens syftar till att ge yrkesverksamma och företag kompetenslyft för utveckling och innovation med målet att stödja utveckling och genomförande av flexibla kurser/utbildningar inom områden som svarar mot strategiska kompetensbehov hos företag. Skillnaden mellan programmen är NU:s tydliga mål att stärka lärosätets digitala utbildningsformer och internationella positionering. Expertkompetens möjliggör genomförande av flexibla kurser snarare än specifikt nätbaserade samt eftersträvar inte internationell positionering. Eftersom lärosätena till stor del inte har satsat eller lyckats med internationaliseringen inom NU ser de i efterhand därför inga större skillnader mellan genomförandet av projekt inom NU eller Expertkompetens. Vidare har lärosätena svårt att förstå vad exakt som menas med *nätbaserad utbildning* år 2022. När NU/IT i högre utbildning togs fram var nätbaserad utbildning inte lika självklart som det är idag. Sett från ett 2022-års-perspektiv uppfattas således skillnaden mellan programmet NU och Expertkompetens ännu mer otydlig.

Vi rekommenderar att syfte och mål med programmet NU omformuleras för att hantera den inneboende utmaningen med att uppnå programmets målsättning om internationell positionering av utbildningsutbudet och samtidigt leva upp till KK-stiftelsens uppdrag att stärka svensk konkurrenskraft. KK-stiftelsen bör samtidigt som programmet NU:s syfte och mål ses över även formulera vilken roll programmet NU ska fylla i KK-stiftelsens finansieringsutbud. En möjlig lösning är att lägga ned programmet NU och i stället utöka budget för programmet Expertkompetens som redan idag uppfattas som ett snarlikt program av lärosätena. För att särskilja NU från Expertkompetens är en annan lösning att omformulera NU:s syfte till att tydligt fokusera på att utveckla anpassade digitala utbildningsformer som hjälper lärosätena att gå från basic practice till best practice, samtidigt som kravet på internationalisering stryks.

Oavsett om programmet NU lever kvar i sin nuvarande form, omformuleras eller integreras in i ett annat program rekommenderar vi fyra åtgärder för att öka kvaliteten på projektgenomförande och framtida projektutvärderingar:

- **Lyft fram fokus på långsiktighet och förankring på lärosätenas ledningsnivå**

Den viktigaste parametern för NU-projektens bärkraftighet har visat sig vara huruvida projekten varit tydligt kopplade till en större satsning på lärosätet eller knuten till en mer långsiktig strategi. Projektansökningar som bedömts sakna förankring på lärosätenas ledningsnivå har genomgående fått avslag, vilket även bekräftas av vår analys av tre projekt som fått avslag. NU-projekten är ofta relativt små vilket medför att lärosätena inte ser projekten som en långsiktig satsning. Långsiktighet är heller inget som lyfts fram av KK-stiftelsen i utlysningarna. Mot denna bakgrund rekommenderar vi KK-stiftelsen att belysa vikten av långsiktighet i utlysningstexterna samt be projektledarna att beskriva hur projektet kan kopplas till lärosätets långsiktiga strategi eller initiativ. Att tvinga lärosätena att reflektera över kopplingen till lärosätets överordnade satsningar skulle förbättra sannolikheten för att projekten lever kvar och integreras med andra projekt eller utbildningsinsatser efter att finansieringen avslutas.

- **Systematisera informationsinsamling från lärosätena i ansökan och slutrapport**

För att underlätta framtida uppföljning av projekten finns det ett stort värde i att be lärosätena inkomma med ett antal projektrelaterade uppgifter i både ansökan och slutrapporteringen. En reflektion från denna utvärdering är att uppgifter som vid första anblick bedömdes som smidiga att samla in har visat sig vara både tidskrävande och svåra att samla in från projektledarna. I detta fall rör det sig om organisationsnummer från deltagande företag, fullständiga listor på utvecklade kurser indelade enligt UKÄ:s ämnesområden, och antal examinerade studenter samt högskolepoäng från respektive utvecklad kurs. Organisationsnummer från deltagande företag bör rapporteras in i ansökan medan de andra uppgifterna lämpligast samlas in i slutrapporteringen av projektfinansieringen.

Att systematisera denna typ av datainsamling skulle ge KK-stiftelsen direkt tillgång till dessa uppgifter och därmed möjliggöra en tydlig överblick och jämförelse av projekten. Detta skulle underlätta för framtida uppföljning och utvärderingar av KK-stiftelsens specifika program men även programsammansättningen som helhet kopplat till respektive syften.

- **Öka fokus på effektuppföljning**

Baserat på projektens ansökningar och slutrapporteringar samt intervjuer med sju projektledare rekommenderar vi att KK-stiftelsen sätter ytterligare och tydligare krav på lärosätena att redan i projektansökningen tvingas definiera förväntad projekteffekt och hur de kommer följa utvecklingen. Projektledarna uppfattar inte att slutrapporteringen har varit till hjälp för projektutvecklingen eller bidragit till bärkraftighet, utan ser den endast som en administrativ "måste-uppgift" för att uppfylla kraven för att kunna beviljas finansiering. Ett förslag för att hjälpa projektledarna att reflektera över vilka effekter som önskas skapas inom ramen för projektet är att tvinga dem att redan i ansökningsfasen reflektera över vilka effekter som kan förväntas av projektet, och dessutom hur de

som lärosäte kommer att arbeta för att följa dessa effekter. Om det dessutom i utlysningstexterna och ansökningsformulären tydligare lyfts fram att projektens förväntade effekter kommer följas upp i slutrapporteringen uppmuntrar KK-stiftelsen projektledarna att redan innan projektstart reflektera över målen med projektet.

Detta skulle hjälpa lärosätena att få bättre förståelse för vilka effekter olika finansieringsformer leder till samt underlätta för KK-stiftelsen att utvärdera de effekter som uppstått till följd av projekten.

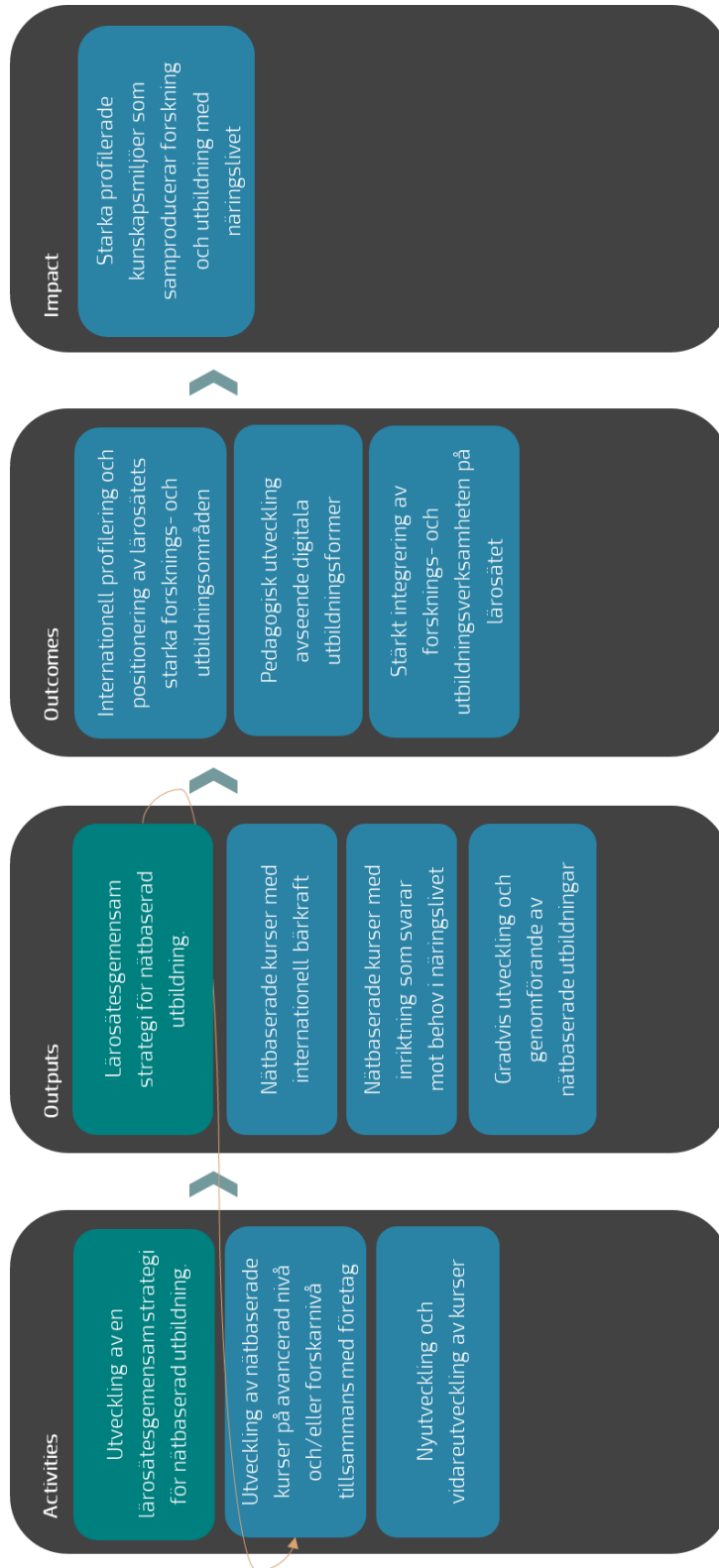
- Uppmuntra och möjliggör kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan NU-projekt

Programmet NU utmanar lärosätena att utveckla nya former för digitalt lärande och att arbeta aktivt med internationell positionering. Flera av de lärosäten som blivit beviljade NU-projekt upplever kursutvecklingsprocessen som mycket explorativ och på många vis utmanande. Lärosätena står inför flera olika utmaningar i olika delar av projekten: från vilka digitala verktyg som fungerar bäst till vad som krävs från lärosätesledningen för att sprida projektresultaten till resten av lärosätet. Lärosätenas digitala mognad skiljer sig även avsevärt från varandra där vissa har lång erfarenhet av nätbaserad undervisning medan vissa är relativt nya på området, trots att det skett en snabb utveckling under pandemin.

Mot denna bakgrund hade det varit värdefullt för projektens framdrift om lärosätena delade med sig av sina kunskaper och erfarenheter från projektens olika delar med varandra. Detta för att korta ned projektens startsträckor, sänka risken för att stöta på oväntade utmaningar och höja kvalitet i samtliga faser av projektprocessen. KK-stiftelsen bör som minsta insats uppmuntra lärosätena till kunskaps- och erfarenhetsutbyte projekten emellan alternativt sammanställa material från tidigare projekt och dela best practice och lärdomar från projekten till pågående projekt. Ett ytterligare steg KK-stiftelsen skulle kunna ta är att anordna årligt återkommande workshops där KK-stiftelsen sätter agendan medan lärosätena själva är ansvariga för att driva dialogen och diskussionerna om hur de arbetar med projekten och vilka utmaningar de stöter på.

5 Appendix

5.1 Effektlogik

5.2 Intervjupersoner

Intervjuperson	NU-projekt	Organisation
Jörg Pareigis	WISR 16 – web-based courses for international positioning of strategic research groups	Karlstads universitet
Stefan Byttner	Nätbaserad utbildning för internationell positionering - InPACT	Högskolan i Halmstad
Monika Hattinger	MERIT	Högskolan Väst
Ann-Catrin Davis	Framtida nätbaserade utbildningar för internationell positionering av MDH - FuturE	Mälardalens universitet
Marcus Bjelkemyr	Blandat lärande i innovationsforskning	Mälardalens universitet
Bengt Oelmann	Flexibel Master-by-Research	Mittuniversitetet
Malin Rosqvist	Planeringsbidrag NU 16 - FUTURE	Mälardalens universitet
Monica Odlare	MEEE – Master program in Energy- and Environmental Engineering	Mälardalens universitet
Göran Petersson	Utveckling av masterutbildning i eHälsa	Linnéuniversitetet
Anna Victoria Hallberg	Ansökan NU 17 - Internationell positionering för kompletta miljöer genom nätbaserade kurser	Södertörns högskola
Stefan Östholm	-	KK-stiftelsen
Petter Zirath	-	KK-stiftelsen

